Regiovisie zorg voor ouderen Zaanstreek-Waterland

Onze belofte aan de burger in Zaanstreek-Waterland voor 2020-2025

Regiovisie zorg voor ouderen Zaanstreek-Waterland

Onze belofte aan de burger in Zaanstreek-Waterland voor 2020-2025

Colofon
Regiovisie zorg voor ouderen Zaanstreek-Waterland
Onze belofte aan de burger in
Zaanstreek-Waterland voor 2020-2025

Auteurs
Kees Wessels
Silvie Zonderland

Ontwerp
Leonie Lous

De Argumentenfabriek
2020
www.argumentenfabriek.nl

Inhoudsopgave

Vooraf
Voorwoord 7
Inleiding 9

Visie
Wat is onze visie op zorg voor ouderen? 10

Samenwerking
Hoe werken we tot 2025 samen aan de zorg voor ouderen? 14

Tot besluit **18**

Voorwoord
Onze belofte aan de burger in Zaanstreekwaterland voor 2020-2025

Er was eens lang geleden...
Op de een of andere manier is dit een goed begin van ons voorwoord. Hoewel het nog maar een paar maanden geleden is dat wij een eerste concept van onze visie formuleerden, is inmiddels alles, waar op de wereld dan ook, veranderd. Het Covid-19 virus beïnvloedt ons omgaan met elkaar, onze manier van werken, ons hele leven. Overal en dus ook in Zaanstreek Waterland.

In onze regio, waar Zaanstad, Purmerend en Edam/Volendam kerngemeenten zijn, deelden we de afgelopen crisistijd meer dan ooit een urgent en belangrijk doel: kwetsbare mensen beschermen en besmettingen beheersbaar houden. Dit leidde tot een bijzondere omkering in onze gezamenlijke ambitie: in plaats van voor betere samenwerking onze muren te slechten, deuren te openen en minder op onze professionele 'eilanden' te blijven, moesten we de poorten sluiten en letterlijk iedere vorm van kruisbestuiving voorkomen. En toch plukten we de vruchten van onze ontmoetingen en uitwisselingen van de maanden voor Covid-19. Op vele fronten wisten we elkaar snel te vinden, ontstonden nieuwe samenwerkingen, verliep communicatie naadloos en was er steun en concrete hulp. Geen sprookje dus, maar een ware oogst!

Gelukkig zijn we inmiddels in staat gebleken om als maatschappij meer grip te krijgen op het omgaan met corona. De komende tijd zal duidelijk worden hoe we in sociaal opzicht, logistiek, en ook economisch een nieuwe balans vinden. We pakken de draad weer op. Dat betreft ook de ontwikkeling van de regiovisie 'zorg voor ouderen in Zaanstreek Waterland'. Een proces dat we samen met Zilveren Kruis startten in de verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT) waaraan al snel ziekenhuizen, huisartsen, en de ggz meededen en vervolgens ook gemeenten, woningbouwcorporaties en onderwijs enthousiast bij aansloten.

Met elkaar kozen we zorgvuldig de woorden uit voor een gezamenlijke stip aan de horizon. Woorden die duidelijk maken waar we voor staan en waar we voor gaan. Nu en in de toekomst. Waar ouderen verder in aantal groeien, waar betaalbaarheid van zorg meer onder druk komt te staan en waar de arbeidsmarkt onzeker is. Vanuit een rol waar we op enigerlei wijze invloed hebben op een waardevol leven van ouderen, op de betaalbaarheid van zorg en op een prettige samenleving.

Een verhaal begint met woorden, maar met woorden alleen begint men niets. We willen de kunst verstaan deze woorden naar daden om te zetten en ook dit sprookje laten bestaan. Dat lukt zeker niet met een standaard professioneel aanbod vanuit onze aparte 'domeinen', niet met een enge kijk vanuit financiering en ook niet met denken in onmogelijkheden. We denken wel dat we met 'samenkracht', positieve macht en integrale expertise kunnen beginnen met dat wat nodig is. En stoppen met wat belemmert. Dat doen we in een structuur met programma's, actielijnen en resultaatafspraken.

Iedereen die deze regiovisie ondertekent, doet dat uit loyaliteit aan de doelen en als teken van concreet meedoen! De Zaanstreek Waterland is van oudsher geen streek van sprookjes maar een streek van echt werk verzetten, van industrie, nijverheid tot visserij, graag bouwen we samen in vertrouwen op deze rijke historie voort!

Inleiding

Hoe bieden we goede zorg aan alle ouderen in Zaanstreek-Waterland? Hoe kunnen we ouderen stimuleren aan hun eigen gezondheid te werken? Hoe kunnen we mensen – jong en oud – vragen om ook een rol te spelen in de zorg om en voor ouderen?

Dit boekje gaat over de zorg voor ouderen. Dat is iets anders dan ouderenzorg. Het gaat namelijk ook om bijvoorbeeld zorg voorkomen, informele zorg ondersteunen en nieuwe woonvormen creëren waardoor ouderen langer thuis kunnen functioneren. Met zorg indien nodig. Maar waar het vooral om gaat, is samenwerken. Ouderenzorginstellingen, ziekenhuizen, huisartsen, ggz-aanbieders, het zorgkantoor, de zorgverzekeraar, gemeenten en woningbouwcorporaties trekken samen op. Om – in overleg met ouderen – hen de aandacht en zorg te geven die nodig is.

Hoe wij, deze brede waaier aan regionale partijen dit wil realiseren, hebben we vastgelegd in een gezamenlijke regionale visie voor 2025. Dit visie-traject is gestart bij vier ouderenzorginstellingen en het zorgkantoor in Zaanstreek-Waterland (zie Ouderenzorg in Zaanstreek-Waterland). Zij hebben in kaart gebracht waar de ouderenzorg in Zaansteek-Waterland in de nabije toekomst mee te maken krijgt (zoals grotere zorgvraag en krapte op de arbeidsmarkt) en hoe ze hierin gezamenlijk kunnen optrekken. Van begin af aan was het de ouderenzorginstellingen duidelijk dat ze de regionale vraagstukken niet alleen kunnen oplossen. Dat veel meer bij ouderen betrokken partijen hun krachten moeten bundelen.

De behoefte om samen te werken in Zaanstreek-Waterland is groot. In mum van tijd zijn alle hierboven genoemde organisaties aangesloten om tijdens diverse denksessie bij te dragen aan een brede visie op de zorg voor ouderen in de regio.

Het enthousiasme was zo groot dat we ook al een eerste aanzet hebben gedaan voor de praktische uitwerking van de visie. Een weerslag hiervan staat op de Samenwerkingskaart in dit Visieboekje. Hierdoor is de rode loper naar een vertaalslag in concrete acties, plannen en/of programma's al uitgerold.

Zaanstreek-Waterland is zo voortvarend aan de slag gegaan omdat we geloven dat dit dé manier is om de – niet geringe – uitdagingen die wachten, aan te pakken. Meer ouderen, complexere zorgvragen, medewerkers die onder hoge druk werken of uitstromen, snel stijgende zorgkosten: ga er maar aanstaan. Door met dezelfde bril naar de regio te kijken weten we wat het gedeelde belang is. Door samen te denken, kunnen we samen doen.

Namens alle ondertekenaars van dit visieboekje (een complete lijst staat op pagina 18).

Dit project is begeleid door Kees Wessels en Silvie Zonderland van *De Argumentenfabriek.*

Visie

Wat is onze visie op zorg voor ouderen?

De kern van onze visie is samenwerking in brede zin. Om ouderen goede zorg te kunnen leveren moeten we samenwerken, binnen organisaties, tussen organisaties en met de maatschappij. Dit begint al vroeg met het vergaren en uitwisselen van informatie van en over ouderen. Wat zijn hun behoeften, waar lopen ze tegen aan en hoe kunnen we hun naasten helpen?

Ouderen hebben vaak zorg nodig op verschillende plekken: soms thuis, soms (tijdelijk) in een instelling, soms in een ziekenhuis. Die zorg kan 'formeel' zijn, geboden door professionele medewerkers en 'informeel': door een netwerk van naasten, een oplettende buurtbewoner of een vrijwilliger. Onze visie richt zich dan ook op de zaken die we moeten doen en nodig hebben om door samenwerking goede zorg te kunnen bieden. Goede zorg is in onze visie zorg die aansluit bij het leven van de oudere in kwestie. We stimuleren ouderen zoveel mogelijk zelfstandig te blijven en keuzes te kunnen maken. Als het kan leveren we zorg thuis, indien gewenst met inzet van technologie. Waar mogelijk vragen we naasten een rol te blijven spelen in de zorg.

Dit betekent dat we onze medewerkers en vrijwilligers moeten ondersteunen om op deze manier te kunnen werken. Medewerkers krijgen de ruimte om te experimenteren en opleidingen te volgen, we stemmen als organisaties onderling af hoe we personeelstekorten regionaal kunnen opvangen.

Ouderen zijn gezonder en behoeven minder zorg

- We vergaren en delen informatie over ouderen om zorg te voorkomen en problemen vroeg te signaleren.

Ouderen krijgen zorg en welzijn zoveel mogelijk thuis en aansluitend bij hun sociale omgeving

- We bespreken met ouderen en hun naasten welke zorg naasten kunnen bieden voor we formele zorg bieden.
- We vragen naasten van ouderen zoveel mogelijk de zorg te blijven bieden die ze voorheen ook boden.
- We ondersteunen gezamenlijk informele zorgverleners bij het bieden van zorg en welzijn, zoals met training.
- We verschuiven (ziekenhuis)zorg waar mogelijk naar de thuissituatie.
- Wij houden in onze zorg rekening met de culturele achtergrond van ouderen.

Ouderen krijgen op de juiste plek zorg

- We leiden ouderen naar de zorg die het beste past bij hun behoefte, over de grenzen van aanbieders heen.
- We stemmen onze zorg op elkaar af, zodat ouderen probleemloos zorg van verschillende organisaties krijgen.
- We introduceren zorgvormen waarbij de cliënt zoveel mogelijk op één plek zorg krijgt, zoals een ouderenkliniek.
- We bespreken met ouderen of de door hen gewenste zorg mogelijk en financieel haalbaar is.

Ouderen behouden zoveel mogelijk hun zelfstandigheid, indien gewenst met behulp van technologie

- We bespreken de inzet van zorgtechnologie standaard met ouderen.
- We zoeken met ouderen welke technologie het beste aansluit bij hun persoonlijke situatie.

Medewerkers hebben professionele ruimte om hun functie naar eigen inzicht in te vullen

- We geven medewerkers de autonomie om ouderen de zorg te geven die het beste bij de persoon past.
- We faciliteren medewerkers zich te blijven ontwikkelen en hun deskundigheid op peil te houden.
- We geven medewerkers de ruimte om te experimenteren en innoveren.
- We zorgen dat innovaties en nieuwe werkwijzes landen in onze organisaties.

In de zorg voor ouderen werken voldoende mensen

- We organiseren dat medewerkers voor en met verschillende (ouderen)zorgaanbieders kunnen werken.
- We bieden medewerkers contracten die passen bij hun behoeftes, zoals flexibel werken en doorgroeien.
- We dragen uit dat de zorg voor ouderen aantrekkelijk is om in te werken.
- We bieden in onze organisaties ruimte aan mensen uit verschillende culturen en met verschillende achtergronden.
- We versterken de informele zorg door het een duidelijke plek in de organisatiestructuur te geven.

Werkgevers vangen lokale schaarste aan medewerkers gezamenlijk op

- We stemmen de inzet van medewerkers af, om tot een gezamenlijk dekkend zorgaanbod te komen.
- We hebben een gedeelde flexpool waarin medewerkers aan een cliënt gebonden zijn, niet aan een organisatie.
- We financieren samen projecten om onze medewerkers duurzaam inzetbaar te houden.

Zorgopleidingen leveren voldoende medewerkers voor de regio

- We verhogen onze gezamenlijke begeleidingscapaciteit voor leerlingen en nieuwe medewerkers.
- We ontwikkelen met opleiders en zorgaanbieders stageprogramma's voor hbo- en mbo-verpleegkundigen.
- We ontwikkelen met opleidingen onderwijs dat studenten inzicht biedt in verschillende werkvelden in de zorg.

Visie

Daarnaast doen we een beroep op de maatschappij: iedereen kan een bijdrage leveren aan het betrekken van kwetsbare ouderen in de eigen omgeving. En we moeten het debat aangaan wat ouder worden betekent voor ieders zorg en welzijn.

De maatschappij speelt een belangrijke rol bij de zorg voor ouderen

- We starten een maatschappelijk debat over wat ouder worden betekent voor ieders zorg en welzijn.
- We vragen mensen en organisaties in wijken kwetsbare ouderen actief te betrekken bij het dagelijks leven.
- We ondersteunen initiatieven van burgers op het gebied van zorg en wonen en proberen deze te herhalen.

Er zijn voldoende geschikte woningen om ouderen zelfstandig te kunnen laten wonen

- We creëren met elkaar nieuwe woon-zorgvormen zodat ouderen zelfstandig kunnen wonen.
- We realiseren nieuwe vormen van bekostiging om duurzame woon-zorgvormen te realiseren.
- We realiseren samen levensloopbestendige woningen en wijken.

Organisaties nemen (financiële) obstakels weg die samenwerken belemmeren

- We lossen (financiële) obstakels op die goede zorg aan individuele cliënten in de weg zitten.
- We maken financiering volgend aan zorg, zoals via doelgroepbekostiging.

Complexe zorg is beschikbaar in de hele regio

- We zetten elkaars expertise in door specialisten bij andere organisaties of thuis mee te laten kijken.

Cliëntorganisaties zijn onderdeel van regionale zorg- en welzijnsactiviteiten

- We betrekken cliëntorganisaties bij onze gezamenlijke zorg- en welzijnsactiviteiten.

Gezamenlijke georganiseerde processen maken de zorg efficiënter

- We financieren en organiseren gezamenlijk processen voor efficiëntere zorg zoals bij (sub)acute ouderenzorg.
- We leveren 24/7 de benodigde zorg door het aanbod op specifieke momenten af te stemmen, zoals ‘s nachts.

Aanbieders van zorg voor ouderen in de regio delen een cultuur met respect voor elkaars verschillen

- We zien informele zorg als een vanzelfsprekend onderdeel van zorg voor ouderen.
- We maken technologie en innovatie tot een vanzelfsprekend onderdeel van zorg voor ouderen.
- We werken meer vanuit een gezamenlijk doel en minder vanuit de eigen organisatie.
- We committeren ons aan onze gezamenlijke visie en spreken elkaar hierop aan.

Samenwerking

Hoe werken we tot 2025 samen aan de zorg voor ouderen?

Bij het opstellen van onze visie bleken we op sommige punten al verder te willen gaan dan alleen de gewenste richting aan te geven. Op bepaalde onderwerpen weten we elkaar al goed te vinden, of is het duidelijk hoe we willen gaan samenwerken. Al deze punten hebben we verzameld op deze Samenwerkingskaart. Deze 'bijvangst' is geen complete uitwerking van de Visiekaart en ook nog geen uitgewerkt actieplan. Maar het is wel een mooie eerste stap daartoe.

Door samen te werken rond preventie en ondersteuning willen we ouderen zo lang mogelijk gezond en zelfstandig laten leven. Onder meer door gezondheidsprofielen te maken en het sociale netwerk in kaart te brengen. Door samen te werken rond de zorgverlening proberen we ouderen zo snel mogelijk de juiste zorg te leveren, zonder dat zij daarvoor moeten zoeken bij welke (soort) instelling ze het beste terecht kunnen. Een regionaal meldpunt voor vragen kan hier een rol bij spelen net als een regionale centrale voor acute vragen en doorverwijzingen.

We starten regionale gezondheidsprogramma's gericht op preventie en ondersteuning

- We maken op wijkniveau gezondheidsprofielen voor ouderen (65+) en brengen hun sociale netwerk in kaart.
- We ontwerpen of wijzigen gezondheidsprogramma's op basis van data en goede ervaringen van anderen.
- We maken met alle belanghebbenden een plan van aanpak voor preventie en ondersteuning op wijkniveau.
- We stimuleren ouderen om deel te nemen aan gezondheidsprogramma's.

We delen kennis en informatie met elkaar en met ouderen

- We bieden (patiënt)groepen praktische informatie en ondersteuning, gericht op hun specifieke kenmerken.
- We delen informatie over (de wensen van) ouderen met elkaar, zoals rond behandelwensen en levensvragen.
- We delen specifieke kennis over aandoeningen met de maatschappij zodat mensen elkaar beter kunnen helpen.

We signaleren behoeftes van ouderen zo vroeg mogelijk

- We werken samen met ouderen zodat zij zelf invulling kunnen geven aan positieve gezondheid.
- We brengen op wijkniveau de behoeftes van ouderen rond zorg, welzijn en sociale ondersteuning in kaart.
- We richten een regionaal meldpunt in waar mensen met signalen over behoeften van ouderen terecht kunnen.
- We spreken in een regionaal gezondheidsplatform met cliëntenraden over de behoeften van ouderen.

We bieden ouderen zoveel mogelijk thuis zorg en welzijn

- We organiseren voor ouderen die thuis wonen activiteiten in de wijk, zoals dagbesteding.
- We bespreken met elkaar het zorgtraject van een oudere zoals welke ondersteuning er thuis is na een ingreep.

We begeleiden ouderen bij (acute) vragen en het vinden de juiste zorgplek

- We experimenten met een regionale centrale voor (acute) vragen en doorverwijzingen naar zorgaanbieders (24/7).
- We wijzen cliënten de weg binnen de zorgstelselwetten, met inhoudelijk gespecialiseerde medewerkers.
- We werken met 'casemanagers 2.0' die ouderen begeleiden bij hun zorg- en welzijnsvraag, ongeacht zorgaanbieder.

Samenwerking

Door samen te werken op het gebied van personeelsbeleid maken we de zorgsector als geheel aantrekkelijker in de regio, en verhogen we hopelijk de instroom terwijl we de uitstroom beperken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan regio-contracten voor medewerkers. Dit alles vraag om gedeelde systemen en processen, met name om gegevens makkelijk en betrouwbaar uit te kunnen wisselen. Tot slot zullen we met elkaar moeten kijken naar de beste manier om deze samenwerking te bekostigen.

We werken samen om de instroom van nieuwe medewerkers te verhogen

- We zetten gezamenlijke campagnes op om scholieren en studenten te motiveren voor de zorg in de regio.
- We ontwikkelen met opleidingen leerroutes die studenten opleiden voor verschillende zorgvormen in de regio.
- We maken met gemeentes en woningcorporaties afspraken over de huisvesting van zorgmedewerkers.

We werken samen om medewerkers te behouden voor de regionale zorgsector

- We bieden regio-zorgcontracten aan voor medewerkers.
- We creëren nieuwe functies die over organisatiegrenzen heengaan, zoals een e-nurse.

We nemen medewerkers mee in onze regionale visie en ambities

- We vertellen medewerkers over de regionale visie en wat deze betekent voor hun werk.
- We ondersteunen medewerkers bij het verkrijgen van ict-vaardigheden en omgaan met (nieuwe) technologie.

We werken met digitale systemen die het delen van gegevens makkelijk maken

- We kiezen voor ict-systemen waarmee we kunnen communiceren volgens de standaarden van Medmij.
- We breiden ons gezamenlijk aanmeldportaal uit met andere soorten zorg zoals crisis, respijt en spoed.
- We stimuleren bij inwoners het gebruik van een digitale persoonlijke gezondheidsomgeving.

We zetten budgetten flexibel in om cliënten de benodigde zorg te geven

- We verschuiven budgetten binnen en tussen zorgaanbieders om patiënten de benodige zorg te bieden.
- We maken afspraken met zorginkopers over experimenten rond bekostiging van betere en doelmatige zorg.
- We onderzoeken hoe we door beter en efficiënter samen te werken geld kunnen vrijmaken om te investeren.
- We onderzoeken wat het bieden van zorg en welzijn financieel belemmert en lossen dit samen op.

Tot besluit

Deze visie krijgt steun van:

Dijklander Ziekenhuis, *Ymke Fokma*
De Zorgcirkel, *Monique Cremers*
Eigen Haard, *Albert Halm*
Evean, *Rein Souwerbren en Sandra Oud*
Gemeente Beemster, *Jos Dings*
Gemeente Edam/Volendam, *Vincent Tuijp*
Gemeente Purmerend, *Harry Rotgans*
Gemeente Zaanstad, *Songül Mutluer*
GGD-ZW, *Ferdinand Strijthagen*
Huisartsenzorg Zaanstreek-Waterland, *Erik Schoofs*
Intermaris, *Cees Tip*
Leviaan, *Han Jetten*
Mennistenerf Pennems Combinatie, *Leo Groenendaal*
Parnassia, *Katinka van den Berg*
Rochdale, *Hester van Buren*
Stichting Wonen en Zorg, *Wim van 't Veer*
Wooncompagnie, *Stefan van Schaik*
Woonzorg Nederland, *Cees van Boven*
WormerWonen, *John van Nimwegen*
Zaans Medisch Centrum, *Marian de Vries*
Zilveren Kruis Zorginkoop langdurige zorg, *Marti Paardekoper*
Zilveren Kruis Zorginkoop West Nederland, *Leen Goemans*
ZVH, *Franck Storm*

Deze visie komt voort uit de visie van ouderenzorginstellingen op ouderenzorg in Zaanstreek-Waterland. Zie hiervoor Ouderenzorg in Zaanstreek-Waterland - *Visie van ouderenzorgaanbieders op betere regionale zorg* (2020).

Brede steun visie

Gaandeweg het proces sloten steeds nieuwe partijen zich bij het visietraject aan. De lijst met partijen die deze regiovisie steunt, zal de komende tijd nog groeien aangezien inmiddels ook bijvoorbeeld andere gemeenten, welzijnorganisaties en ROC's hebben aangegeven zich bij dit samenwerkingsverband te willen aansluiten. De hierboven genoemde partijen gaan in ieder geval vol enthousiasme aan de slag met het realiseren van onze gezamenlijke visie.

Dankwoord

Diverse medewerkers van de hierboven genoemde organisaties hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van deze regiovisie. Wij danken hen voor de enthousiaste inbreng. Ook een woord van dank voor de waardevolle bijdragen vanuit Ancianos en Sigra en de deskundige begeleiding van Kees Wessels en Silvie Zonderland van De Argumentenfabriek.

De ArgumentenFabriek